

Relationsspillet som metode til demensvejledning, beboerkonferencer og undervisning - en demenskoordinators historie om at skrive bogen ”Skab den gode relation”

Rikke Jensen, leder for Aktivitetscentret Midtpunktet, Plejecentret Sølund, tidligere demenskoordinator i Tårnby Kommune, medlem af DKDK's bestyrelse

”Skab den gode relation” er en bog, der handler om, hvordan man skaber den gode relation til voksne med kognitive funktionsnedsættelser.

Da jeg startede som demenskoordinator i Tårnby Kommune var en af mine største udfordringer, hvordan jeg skulle undervise hjælpergruppen i hjemmeplejen. Her var en gruppe ildsjæle, som var utroligt engagerede i deres arbejde og i borgernes velfærd. Mange af dem var dog meget lidt skolede og var vant til at være på farten hele dagen. Da hjemme-

hjelpergruppen er en målgruppe, som bevæger sig i praksis, lærer i praksis og arbejder i praksis virkede det som en stor opgave, at sætte dem bag et skrivebord i otte timer og forvente at de, ikke bare kunne optage en stor mængde viden, men også omsætte deres læring til nye handlinger i deres hverdag.

Jeg gik derfor i gang med at undersøge, hvilke muligheder jeg havde, hvis jeg skulle udenom tavleundervisningen. På dette tidspunkt, var jeg i gang med at uddanne mig til proceskonsulent, og herigennem blev ideen til et spil sået. Men spillet i sig selv var ikke nok. Jeg var nødt til at finde vejen fra deres engagement til teorien og fra teorien tilbage til borgeren.

Derudover var jeg nødt til at tage hensyn til de forskellige læringsmetoder, som i høj grad er i spil med denne målgruppe. Nogle lærer via kroppen, andre ved at lytte eller se. Jeg ønskede at skabe en læringsmetode, som tog sit udspring ved borgeren, for det var her deres engagement og interesse lå. Metoden skulle også tage hensyn til, at vi lærer forskelligt og har forskellige forudsætninger og baggrunde for at lære.

Målet med læringsmetoden måtte være helt klar for medarbejderne, og jeg tænkte rigtig meget over, hvad jeg ville vælge, hvis jeg skulle lære mit eget

vigtigste redskab fra mig.

Da jeg har en baggrund som pædagog, har det relationelle altid været meget i fokus. Jeg har altid arbejdet med det udgangspunkt, at relationen er det vigtigste redskab; kan borgeren ikke lide én, bliver samarbejdet meget vanskeligt. Vores primære opgave i omsorgsarbejdet, er derfor at skabe den gode relation til borgerne, for at kunne give den bedst mulige pleje og omsorg. Dette gælder både i hjemmeplejen, på plejehjem og i alle andre omsorgsrelationer. Dette er den dag i dag mit udgangspunkt i mit arbejde og blev derfor også udgangspunkt for spillet og bogen.

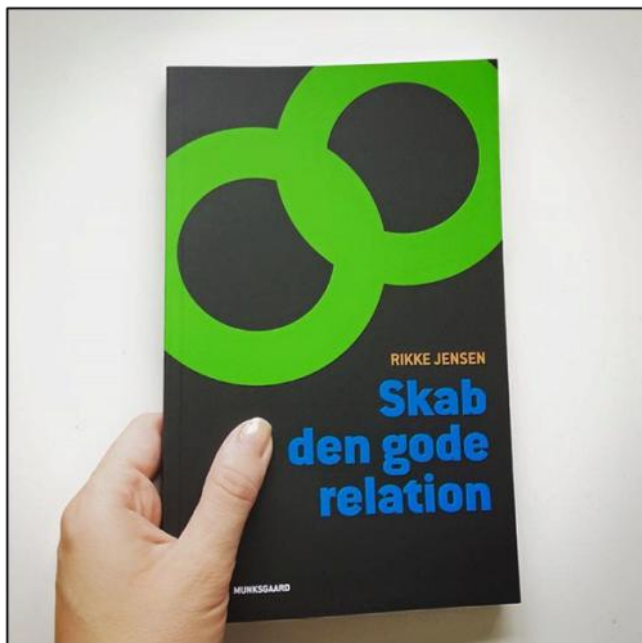
I udviklingen af spillet legede jeg længe med tanken om en spilleplade og blev ved med at vende tilbage til Kitwoods demensblomst. Jeg kunne ikke få blomsten ud af mit hoved, men vidste, at jeg måtte bevæge mig væk fra den figur – om end ikke i tanke, så i billede, hvis jeg skulle skabe min egen metode. Herfra udformede kortspillet sig stille og roligt. Jeg kiggede på de redskaber, jeg selv brugte i min hverdag – f.eks. den handleplans-skabelon jeg bruger, når jeg var ude at supervisere og lave pædagogiske analyser på plejehjem og i hjemmeplejen (Socialpædagogik og demens, Borresen et al. 2004). Selvom analyseformen ikke er den samme, kunne jeg finde en masse inspiration i disse materialer.

Langsomt begyndte formen med dataindsamlingen at forme sig. Tanken omkring magtpositionering - altså sondringen mellem om borgeren føler sig mest tryk ved selv have kontrollen i relationen, eller ved at medarbejderen har kontrollen i relationen,- var jeg allerede begyndt at udvikle og arbejde med i praksis, og når jeg var ude at undervise i ”Wellness – som ældreaktivitet”. Det var en simpel måde at forholde sig til borgerne på, og den virkede over al forventning i praksis, så den blev naturligt en del af spillet.

Endelig fik jeg lavet et udkast til spillet, som jeg begyndte at afprøve sammen med medarbejderne i demensvejledning. Jeg fik opbygget et system

for demensvejledning og en aftale med teamlederne i hjemmeplejen om, at jeg kun havde fire-fem medarbejdere til demensvejledning ad gangen. På denne måde skabte jeg et lille, men optimalt rum for læring via dialog og refleksion. Vi kunne derudover lave en kontinuerlig undervisning, som ikke forstyrrede hverdagen for meget i grupperne. Det lå f.eks. altid mellem 12-14, så det ikke lå samtidig med morgenplejen.

Den første time i demensvejledningen brugte jeg på at "undervise" via dialog. Dette efter nogle udprintede powerpoints, som vi talte ud fra, men vi sad omkring et bord. Tanken var, at der ville være flere moduler. Første gang medarbejderne del-

tog i demensvejledning, hed temaet "Hvad er demens?", anden gang "Magtanvendelse og alkohol" osv.

I anden time spillede vi så spillet, hvor medarbejderne selv valgte hver deres borger – eller den samme borger, som de ville arbejde med. Efter hver demensvejledning kom medarbejderne selv med gode input til, hvordan spillet kunne forbedres.

Resultaterne var virkelig gode, og da jeg skrev opgave omkring spillet i forbindelse med min Diplom i ledelse, kunne medarbejderne stadig henviser til redskaber og tankegangen i Relationsmetoden, selvom det var et halvt år siden, de havde deltaget i spillet.

Der var altså noget her, der virkede, og der måtte være andre derude, som kunne have glæde af dette spil og som stod med de samme udfordringer om jeg. Jeg kontaktede derfor et forlag med henblik på at udgive spillet. De var dog mere interesseret i en bog, men da skitsen til bogen var udarbejdet, endte de med at trække sig, da de ikke havde kundegrundlaget for at sælge bogen.

Det var meget skuffende – nu håbede jeg lige!, men i stedet for at gå ned på det, valgte jeg at tage tyren ved hornene og kontakte redaktøren for sosu-bøgerne ved Forlaget Munksgaard direkte. Og jeg var heldig! Efter en del forhandlinger - og rigtig meget arbejde (!), begyndte projektet for alvor at tage form, og skriveprocessen

kunne gå i gang.

Bogen blev skrevet henover fire måneder, hvor der ikke var meget fritid til hverken familie, venner eller kæreste. Næsten hver aften og weekend blev brugt på bogen, men det var en fornøjelse og befrielse endeligt at kunne skrive de tanker og ideer ned, som havde formet sig gennem mit arbejde og min uddannelse.

For jeg havde mere på hjerte end bare spillet. Gennem mine år indenfor ældreområdet har mange dygtige mennesker lært mig deres tips og tricks i forhold til at arbejde med ældre med demens, men underligt nok havde jeg aldrig stødt på en bog, som samlede denne mesterlære ét sted. Denne bog manglede jeg selv i min undervisning og i mit arbejde. Alt for ofte havde jeg en følelse af, at medarbejderne selv skulle finde på – ikke fordi at redskaberne ikke fandtes, men fordi de ikke var skrevet ned. Jeg ønskede derfor at skabe en værktøjskasse, så disse redskaber ikke længere kun hvilede på dygtige praktikere, men faktisk blev beskrevet og blev tilgængelige for alle.

Første del af bogen endte med at handle om dét, at være kontaktperson eller fast omsorgsmedarbejder;

- hvad det betyder,
- hvordan man kan arbejde med relationen og trivsel som kontaktperson
- og hvilket ansvar, der følger med.

Anden del af bogen blev spillets proces, skrevet om til en mere uddybende "Relationsmetode" med flere spørgsmål og flere redskaber.

Fokus i bogen er hele tiden at observere, hvad borgeren siger og signalerer, så vi vender blikket mod borgeren og ikke mod os selv. Jeg har bevidst forsøgt at undgå at skrive i overskrifter. Jeg synes, vi bruger ord som "kropssprog", "socialpædagogik" og "kommunikation" i flæng, men færre sætter ord på, hvad vi faktisk mener med disse ord. Hvad skal vi se efter, når vi observerer kropssproget? – og hvad mener vi, når vi siger "kommunikation"? – og er vi alle enige om betydningen af ordene? Blandt andet derfor, er sproget i "Skab den gode relation" meget specifikt og uddybende, og skrevet så alle kan være med – dog uden at tale ned til nogen.

Igennem hele bogen er der lagt meget vægt på formidlingen af indholdet. Teksten er jævnlige brudt af øvelser, eksempler og særlige pointer, som hele tiden understøtter fokus omkring borgeren.

Selv illustrationerne har jeg haft mange overvejelser omkring. Man kan ikke tegne virkeligheden todimensionelt. I stedet for at forsøge, har jeg valgt at billederne i bogen skal bidrage læserens oplevelse og læring via en lidt alternativ tilgang. De er lavet som karikaturer, som skal bringe et smil frem på læserens læber - dog uden på nogen måde at nedgøre eller udstille de mennesker, det handler om.

Selvom bogen er skrevet ud fra mine erfaringer indenfor demensområdet og med hjælpere og assistenter som primær målgruppe, kunne vi pludselig se, at den kunne bruges flere kontekster. Derfor har vi skrevet den generelt til mennesker med funktionsnedsættelser. Der findes dog et kapitel konkret omkring demens i bogen.

Det var vigtigt for mig, at spillet blev tilgængeligt, men det er dyrt at producere, så kompromiset blev, at det kan downloades gratis via i-bogen, når man køber bogen. Der findes simpelthen en kode i den trykte bog, der giver adgang til spillet. Her kan det printes ud, man kan laminere det og bruge det i praksis.

Spillet er oplagt til vejledninger, undervisning, som procesmetode til beboerkonferencer osv. Selvfølgelig kan bogen fungere som ren faglitteratur, som opslagsværk (værktøjskasse) eller som procesmetode.

Målgruppen er alle områder indenfor omsorgsarbejdet, hvor kvaliteten af plejen afhænger af den gode relation.

Skab den gode relation er en PRAKSIS-bog, som synliggør og udvider deltagerens vifte af pædagogiske redskaber og klæder deltageren på, til at afprøve deres udvalgte redskaber til at skabe den gode relation med borgeren. Det er ikke en facitliste, men en metode til at skabe refleksion og læring via dialog.

Det har været en fornøjelse og et privilegium at skrive bogen og udvikle spillet. Nu håber jeg bare, at rigtig mange får glæde af den! Er du blevet nysgerrig, kan du læse mere på min hjemmeside www.rikkejensen.com eller følge os på Facebook under Skab den gode relation.

Bogen "Skab den gode relation" kan købes på nettet eller hos boghandleren.